

פרק ד' : הזנת הילדים בצהרונים בגני הילדים

ובבתי הספר

1. כללי

- 1.1 במהלך שהותם של הילדים בצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר הם אוכלים ארוחה חמה המסופקת להם על ידי שירותי קייטרינג.
- 1.2 האכילה במסגרת בית הספר וגן הילדים היא אירוע חינוכי וחברתי. ההתארגנות וההכנות לקראת הארוחה, השיח החינוכי, ההתנהגות בעת האכילה, העמידה על קיומם ועל יישומם של כללי היגיינה, נימוס, ניקיון ופינוי שאריות מזון ופסולת בתום הארוחה – כול אלה מקנים לילד/לתלמיד מסר חינוכי משמעותי וכללי התנהגות בריאים.
- 1.3 על מנת לבחור את ספקי שירותי קייטרינג ערכה החברה לתרבות פנאי וספורט מכרז והחלטה לבחירת הספקים נתקבלה במסגרת ועדת המכרזים של החברה.

2. חוזר משרד החינוך

- 2.1 בחודש אפריל 2016, פרסם משרד החינוך חוזר בנושא "אורחות חיים במוסדות החינוך" - תשע"ו 8(א).
- 2.2 חוזר זה מפרט בין השאר את המדיניות, ההנחיות וההוראות בנושאים: חינוך לתזונה נכונה, התארגנות להזנה, נוהלי ההתקשרות עם ספקי הזנה, ההרכב התזונתי של הארוחות, הפיקוח התברואתי ועוד.
- 2.3 החוזר גם מסביר ומפרט את השינויים שחלו בעקבות "החוק לפיקוח על איכות המזון ותזונה נכונה במוסדות חינוך, התשע"ד-2014", שנכנס לתוקף ב-1 בספטמבר 2015.
- 2.4 הביקורת בדקה ומצאה כי העירייה שאמורה היתה להפיץ חוזר זה בקרב כול הנוגעים בדבר, לא ביצעה זאת (סעיף 3.2 א' בחוזר).
- 2.5 החברה לתרבות פנאי וספורט גם היא לא הפיצה חוזר זה בקרב הצוותים המועסקים בצהרונים הנוגעים להזנת הילדים. סמנכ"לית החברה ציינה בפני הביקורת כי נערכו הדרכות בתחום ההזנה לצוותים בצהרונים.
- 2.6 בנוסף, הוזמנו הורי הילדים בצהרונים להדרכה בנושא התזונה על מנת שירכשו ידע ושישתפו פעולה עם הצוותים בצהרונים בתחום זה.

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

2.7 הביקורת סבורה כי על החברה לתרבות פנאי וספורט להפיץ חוזר זה בקרב כול עובדי הצהרון ואף לפעול להטמעתו.

3. משרד הכלכלה והתעשייה

3.1 על פי הנחיות המשרד לכלכלה ותעשייה, הצהרון יספק לילדים בכול יום ארוחה חמה בכמות מספקת המתאימה לגיל הילדים ולצורכיהם הבריאותיים.

3.2 במסגרת הפיקוח הכללי של המשרד לכלכלה ותעשייה מבוצע פיקוח גם אחר הנחיותיו בנושא ההזנה.

3.3 משרד הכלכלה והתעשייה פרסם תפריט מומלץ להזנת הילדים בצהרון.

3.4 הביקורת בדקה ומצאה כי החברה לתרבות פנאי וספורט פרסמה במסגרת המכרז לבחירת ספקי הקייטרינג את התפריט שעל המציע להתייחס אליו בהצעתו. לא ברור מהיכן נלקח תפריט זה משום שמי שהיה אחראי על הכנת המכרז עזב את עבודתו בחברה.

3.5 להלן התפריטים שסוכמו במסגרת ההסכם :

3.5.1 שבוע 1

יום ה'	יום ד'	יום ג'	יום ב'	יום א'	
חזה עוף בגריל	שניצל אמיתי	צלי שוקי עוף	קוביות חזה הודו ברוטב/ שיפודי הודו/ שישליק הודו	קציצות בוקר ברוטב	מנה עשירת חלבון
קוביות תפוז"א ברוטב צהוב	אורז לבן	קוסקוס	פסטה+ רוטב עגבניות	אורז לבן	דגנים
מלפפון, עגבנייה, פלפל	מלפפון, עגבנייה, גזר	מלפפון, עגבנייה, פלפל	מלפפון, עגבנייה, גזר	מלפפון, עגבנייה, פלפל	ירקות חיים
גזר גמדי	שעועית ירוקה ברוטב עגבניות	מרק ירקות לקוסקוס	לקט ירקות ב-3 צבעים עם רוטב	אפונה עם בצל	ירקות מבושלים
יוגש בכול יום ולפחות שלושה סוגי פרי שונים בשבוע					פרי

3.5.2 שבוע 2

יום ה'	יום ד'	יום ג'	יום ב'	יום א'	
חזה עוף ברוטב אדום	שווארמה/ קציצות בקר	שיפודי הודו בגריל/קוביות חזה הודו ברוטב/שישליק הודו	שוקיים עוף בתנור	שניצל אמיתי	מנה עשירת חלבון

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

יום ה'	יום ד'	יום ג'	יום ב'	יום א'	
אורז אדום	פרוסות תפוזי"א בתנור	אורז לבן	קוסקוס	פתיתים מלאים	דגנים
מלפפון, עגבנייה, גזר	מלפפון, עגבנייה, גזר	מלפפון, עגבנייה, גזר	מלפפון, עגבנייה, פלפל	מלפפון, עגבנייה, פלפל	ירקות חיים
שעועית צהובה ברוטב	גזר גמדי	שעועית ירוקה ברוטב	מרק ירקות לקוסקוס	אפונה ברוטב עגבניות	ירקות מבושלים
יוגש בכול יום ולפחות שלושה סוגי פרי שונים בשבוע					פרי

3.6 רכזות הצהרונים לא ידעו לומר האם תפריטים אלו מבוססים על המלצות משרד הבריאות.

3.7 הביקורת מצאה כי לא מתבצעת בדיקה של החברה לתרבות פנאי וספורט על התפריט והתאמתו לנדרש. סמנכ"לית החברה ציינה כי הם מסתמכים על הספקים המחזיקים ברישיון משרד הבריאות.

3.8 הביקורת סבורה כי אין לדעת האם משרד הבריאות בבדיקותיו למתן הרישיון מתייחס גם להרכב התפריט והתאמתו לגיל הילדים, או לא.

3.9 באחריות החברה לתרבות פנאי וספורט לוודא כי המזון להזנת הילדים בצהרון יסופק על ידי ספק בעל אישור בתוקף ממשרד הבריאות, וזאת לגבי מקום בישולו ותנאי ההובלה.

3.10 הביקורת בדקה ומצאה כי בחלק מהצהרונים שנבדקו במסגרת הפיקוח של משרד הכלכלה והתעשייה נמצא כי לא היה אישור בתוקף של משרד הבריאות לקייטרינג האחראי להזנת הילדים.

3.11 על החברה לתרבות פנאי וספורט לקבל אישורה של תזונאית מוסמכת לתפריט ולאופן ההגשה.

3.12 הביקורת בדקה ומצאה כי החברה לתרבות פנאי וספורט הזמינה ארוחות גם ממרכז רב איכויות המנוהל על ידה. למרכז זה לא היה אישור של תזונאית מוסמכת לתפריט ולאופן ההגשה.

3.13 הביקורת מציינת כי המשרד לכלכלה ותעשייה אינו מבצע באופן עצמאי בדיקות מעבדה של המזון המוגש לילדים במסגרת הצהרון.

4. אחריות החברה לתרבות פנאי וספורט

4.1 בנוהל הפעלת הצהרונים של החברה לתרבות פנאי וספורט מפורטים הנהלים הנוגעים להזנת הילדים בצהרונים.

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

4.2 הביקורת בדקה ומצאה כי נהלים אלו נוגעים לאופן הגשת המזון והצעתו לילדים, לחשיבות השמירה על ההיגיינה, לטיפול המיוחד בילדים הרגישים לסוג מסויים של מזון, לאיסור השימוש בשאריות הארוחה ועוד.

4.3 הפיקוח על יישום הנחיות חשובות אלו בוצע במסגרת ביקורם של רכזות הצהרונים, אולם הממצאים שעלו בביקורים אלו וההנחיות שניתנו, לא תועדו. אי לכך, לא ניתן היה להתרשם מאופן יישום הנחיות אלו.

5. מכרז הזנה

5.1 בחודש יוני 2015, פרסמה החברה לתרבות פנאי וספורט מכרז לאספקת ארוחות הצוהריים לצהרונים המופעלים באמצעותה (במכרז זה נכללו גם מועדוני גיל הזהב).

5.2 בהתאם לפירוט במכרז זה, כמות המנות החמות שעל הספקים לספק לכלל הצהרונים המוערכת הינה, כדלקמן:

אוכלוסייה	סוג המנה	כמות יומית	כמות שנתית
הגיל הרך	רגילה	965	217,000
גילאי 3-6	מהודרת*	30	7,000
בתי הספר	רגילה	620	140,000
גילאי 7-9	מהודרת	35	8,000
סה"כ		1,650	372,000

הערה: *מנה מהודרת – מנה בכשרות מיוחדת לאור שנת השמיטה.

5.3 בנוסף, נכללה במכרז אספקת מנות חמות גם למועדוני גיל הזהב, שהסתכמה בכמות של 60 מנות ליום (8,300 מנות שנתיות).

5.4 על פי תנאי המכרז, הספקים נדרשו לספק את המנות בין השעות 11:00 ועד לשעה 13:15.

5.5 האומדן לעלויות המנות הסתכם ב- 9.5 ₪ (לפני מע"מ) למנה אחת בכשרות רגילה, ו- 11 ₪ (לפני מע"מ) למנה אחת בכשרות מהודרת (שנת שמיטה).

5.6 המכרז אמור להתפרס בעיתונות, אולם הביקורת מצאה כי פרסום זה לא תועד, כך שלא ניתן היה לדעת מתי בוצע וכיצד.

5.7 מועד הגשת ההצעות האחרון למכרז היה 9.7.2015.

5.8 על פי פרוטוקול ריקון תיבת ההצעות, מיום 19.7.2015, במסגרת מכרז זה הוגשו 8 הצעות מחיר.

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

- 5.9 ועדת המכרזים בישיבתה, בתאריך 29.7.2015, קיבלה החלטה לבחור שלושה מציעים שהצעתם (השונה) היתה הנמוכה ביותר מבין השמונה ולפצל את השירות בין שלושתם, כדלקמן:
- 5.9.1 **סי.א.פ. מבוא חורון (מבושלת)** – 40%-50% מהיקף השירות שבמכרז.
- 5.9.2 **עדי מ. קייטרינג בע"מ** – 25%-30% מהיקף השירות שבמכרז.
- 5.9.3 **דלי קייט קלאס קייטרינג** – 25%-30% מהיקף השירות שבמכרז.
- 5.10 הביקורת בדקה את המסמכים הנוגעים למכרז זה ומצאה כי רובם נשמרו באופן מסודר ומוקפד. עם זאת, חסרו מסמכים של ספק אחד (דליקייט) הנוגעים לאסמכתה על ניסיון של חמש שנים ותעודת כשרות מהודרת.
- 5.11 לטענת סמנכ"לית החברה, מסמכים אלו היו בידי החברה בעת קיום המכרז וייתכן שאבדו לאחר מכן.
- 5.12 בפועל, ההקצאה הסופית של המנות לכול אחד מהספקים היתה, כדלקמן:
- 5.12.1 **סי.א.פ. מבוא חורון (מבושלת)** – 46.8% מהיקף השירות שבמכרז, המהווים 800 מנות ליום עבור הצהרונים של המחלקה לגיל הרך (גני ילדים), במחיר של 8.68 ₪ בתוספת מע"מ למנה.
- 5.12.2 **עדי מ. קייטרינג בע"מ** – 26.6% מהיקף השירות שבמכרז, המהווים 395 מנות ליום עבור הצהרונים של המרכזים הקהילתיים (בבתי הספר), במחיר של 9.15 ₪ בתוספת מע"מ למנה. בנוסף, 60 מנות ליום עבור גיל הזהב במחיר של 9.5 ₪ בתוספת מע"מ למנה. סה"כ 455 מנות.
- 5.12.3 **דלי קייט קלאס קייטרינג** – 26.6% מהיקף השירות שבמכרז, המהווים 165 מנות ליום עבור הצהרונים של המרכזים הקהילתיים (גני הילדים), במחיר של 8.9 ₪ בתוספת מע"מ למנה, 225 מנות ליום עבור הצהרונים של המרכזים הקהילתיים (בתי הספר), במחיר של 9.05 ₪ בתוספת מע"מ למנה, 30 מנות ליום עבור הצהרונים של המרכזים הקהילתיים (גני הילדים), בכשרות מהודרת במחיר של 8.9 ₪ בתוספת מע"מ למנה, 35 מנות ליום עבור הצהרונים של המרכזים הקהילתיים (בתי הספר), בכשרות מהודרת במחיר של 9.05 ₪ בתוספת מע"מ למנה. סה"כ 455 מנות.
- 5.13 בסה"כ 1,710 מנות, 60 מנות יותר מהכמות שנאמדה בהכנת מסמכי המכרז (לא כולל מועדוני גיל הזהב).
- 5.14 אספקת המנות על ידי הספקים שנבחרו החלה בספטמבר 2015, אולם, לאחר תקופה של מספר חודשים החליט הספק "דלי קייט" לוותר על מתן השירות, ולכן השירות שניתן נמסר לספק סי.א.פ. מבוא חורון (מבושלת).
- 5.15 בתום תקופת ההסכם (סיום שנת הלימודים) החליטה החברה לתרבות פנאי וספורט שלא לממש את אופציית הארכת ההסכם עם חברת "עדי מ. קייטרינג" מאחר

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

שהתקבלה החלטה בחברה להעביר את אספקת הארוחות, כ- 430 מנות (רבע מסך המנות באספקה יומית) למטבח המבשל של מרכז רב נכויות של החברה. הספק קיבל הודעה מסודרת בכתב על סיום ההתקשרות.

5.16 אי לכך, במועד הביקורת התקבל שירות מספק אחד שזכה במכרז ותקופת ההתקשרות איתו הוארכה עד לאוגוסט 2017, ובנוסף, סיפק המטבח המבשל של מרכז רב נכויות את יתרת המנות.

6. ההסכם

6.1 הביקורת בדקה את מסמכי ההסכמים שנחתמו עם הספקים שזכו במכרז ומצאה כי בתאריך 30.8.2015, נחתם הסכם עם שלושת הספקים. תקופת ההתקשרות נקבעה לשנה (1.9.2015 ועד ל- 31.8.2016), כולל אופצייה להארכת ההתקשרות.

6.2 הביקורת מצאה כי כתבי הערבות (המחאות) שנמסרו על ידי הספקים לחברה לתרבות פנאי וספורט הוחזקו בקלסר ולא בכספת, כפי שנדרש לגבי מסמכים בעלי ערך כספי. בעקבות הערת הביקורת, הוכנס באופן מיידי כתב הערבות של הספק היחידי שנותר לכספת המצוייה במשרדי החברה.

7. מחויבות ספק ההזנה

7.1 על פי חוזר מנכ"ל משרד החינוך, על הספק לעמוד בתקנות ל"חוק הפיקוח על איכות המזון ולתזונה נכונה במוסדות חינוך" ובהנחיות חוזר זה.

7.2 על הספק להימנע מהשימוש במזון מעובד, והחל משנת הלימודים התשע"ח, יהיו מותרים להגשה רק מוצרים שיאושרו על ידי משרדי הבריאות והחינוך. כמו כן, על הספק להימנע מטיגון המזון ולספק מזון מבושל, אפוי בתנור או מוכן בגריל.

7.3 הביקורת מצאה כי החברה לתרבות פנאי וספורט אינה מבצעת את כול הבדיקות על מנת לוודא את עמידתו של הספק בתקנות ובהנחיות אלו. בחלק מהנושאים החברה מסתמכת על רישיון משרד הבריאות הניתן לספק.

7.4 הספק יספק מזון כשר ויציג תעודת כשרות מגורם מוסמך על פי "חוק איסור הונאה בכשרות, התשמ"ג-1983", שתיבדק על ידי הרשות המקומית או על ידי הגורם המתקשר עם הספק.

7.5 כלל הספקים שסיפקו ארוחות במסגרת הצהרונים הינם בעלי תעודת כשרות (רבנות), ובהתאם לבקשת החברה לתרבות פנאי וספורט, אחד מהספקים הינו בעל תעודת כשרות בד"ץ.

7.6 הספק נדרש להיערך לשינויים בתפריט לרגל אירועים מיוחדים, כגון: טיולים ופעולות חוץ-מוסדיות, או כול פעילות שאינה סדירה בהתאם לתוכנית הפעילות של

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

- המוסד החינוכי, בתנאי שיקבל הודעה על כך מהנהלת המוסד החינוכי בזמן סביר מראש.
- 7.7 לדברי סמנכ"לית החברה לתרבות פנאי וספורט, היו פניות לשינויים בתפריט, כמפורט בסעיף לעיל והספק מילא אותם לשביעות רצונם.
- 7.8 בהתאם להזמנת אחראי ההזנה מטעם הגורם המתקשר עם הספק, יכין הספק מנות אישיות מותאמות לתלמידים בעלי צרכים רפואיים תזונתיים, על פי המידע שיימסר לאחראי על ההזנה בעירייה/בחברה על ידי ההורים ובאחריותם. הספק יכין מנות אלה בהתאם לתנאים שיפורטו בתקנות לנושא זה.
- 7.9 כול המנות המיוחדות המיועדות לתלמידים בעלי צרכים תזונתיים רפואיים מיוחדים צריכות להיות ארוזות בצבע שונה ומסומנות בסימון מיוחד ובולט.
- 7.10 לגבי כול מגבלה תזונתית יש לקבל אישור של דיאטנית להרכב התפריט.
- 7.11 הביקורת בדקה ומצאה כי הטיפול במנות המותאמות לילדים/תלמידים בעלי צרכים תזונתיים רפואיים מיוחדים נעשה בהתאם להנחיות אלו.
- 7.12 אם קיימים במוסד החינוכי תלמידים הבוחרים לקבל תזונה צמחונית, על הספק בתיאום עם אחראי ההזנה מטעם הגורם המתקשר עם הספק ועם ההורים לנסות ולהתאים לתלמיד מנה צמחונית. יודגש כי הרכב המנה החילופית חייב להיעשות עם דיאטנית, או לקבל אישור של דיאטנית, ובנוסף, לקבל את אישור ההורים מראש ובכתב, תוך הבהרה שהאחריות בעניין זה חלה עליהם.
- 7.13 נמצא כי במקרים הבודדים בהם התקבלה דרישה לספק תזונה צמחונית, החברה לתרבות פנאי וספורט דאגה לספקה.
- 7.14 מרגע יציאת המזון ממערך הייצור של קבלן המזון ועד לארוחה לא יעברו למעלה מ-4 שעות, ובפרק זמן זה יישמר המזון בתנאי תברואה וטמפרטורה מתאימים.
- 7.15 החברה לתרבות פנאי וספורט לא פיקחה באופן עצמאי על לוחות זמנים אלו, כהגדרתם בחוזר, אלא הסתמכה על הרישיון שהעניק משרד הבריאות לספק.
- 7.16 עם זאת, לאחרונה רכשה מדחומים וחילקה אותם למובילות הצהרונים על מנת שהן תבצענה בדיקת הטמפרטורה של המזון בעת הגשתו לילדים.
- 7.17 לטענת רכזות הצהרונים, בדיקות אלו מבוצעות והטמפרטורה שנמצאה היתה ברוב המקרים תקינה. עם זאת, לא נמצא תיעוד של תוצאות הבדיקות לפיקוח ומעקב. יתרה מכך, בבדיקות שנערכו על ידי החברה שנשכרה באמצעות החברה לתרבות פנאי וספורט (ביו קאר) הוכח כי הטמפרטורה במקרים מסויימים היתה נמוכה מהנדרש, ובחלק מהמקרים אפילו באופן משמעותי.

8. התפריט

- 8.1 הרכב התפריט שייבחר ייקבע לפי התקנות לחוק ולפי הפירוט בחוזר זה. אפשר להתייעץ בנוסף עם דיאטנית מוסמכת להרכבת התפריט המקומי, והוא חייב לעמוד בכול ההנחיות.
- 8.2 הביקורת בדקה ומצאה כי הרכב התפריט נעשה על ידי הספק ומפעם לפעם כאשר קיימת חריגה, רכזות הצהרונים מעירים לספק ודורשות לתקן בהתאם. מעבר לכך, אין גורם מקצועי מצד החברה לתרבות פנאי וספורט המפקח על התפריט. החברה מסתמכת על התזונאית של הספק.
- 8.3 תפריט הארוחות המסופקות על ידי "הרב איכויות" אינו מפוקח על ידי תזונאית, כנדרש. כתוצאה מכך, קיימות הערות רבות מצד רכזות הצהרונים בנוגע לארוחות אלו.
- 8.4 התפריט יהיה מגוון, ולא יכלול מזון מעובד, והחל משנת הלימודים התשע"ח יהיו מותרים להגשה רק מוצרים שיאושרו על ידי משרדי הבריאות והחינוך. כמו כן, לא יכלול התפריט מזון מטוגן, חטיפים, ממתקים ושתייה ממותקת.
- 8.5 הביקורת בדקה ומצאה כי אכן התפריט מגוון ואיננו כולל את המאכלים שיש להימנע מלהגישם לילדים.
- 8.6 התפריט יפורסם מראש ויובא לידיעת ההורים והתלמידים.
- 8.7 התפריט השבועי מצוי על לוחות המודעות של הצהרונים המופעלים בגני הילדים. בצהרונים של בתי הספר התפריט אינו מוצג בשל היעדרו של לוח מודעות. הביקורת סבורה, שעל החברה לתרבות פנאי וספורט לשלוח להורי התלמידים את הרכב התפריט בתחילת כול שנה.
- 8.8 יש להעדיף הגשה בתפזורת, באופן שכול הילדים יוכלו ליהנות מארוחה חמה ומותאמת תוך אפשרות בחירה מתוך המזון המוגש.
- 8.9 בהסכם עם הספק סוכם כי ארוחות הצהריים החמות יוגשו בתפזורת ובכלי חימום ויורכבו ממנה עיקרית עשירת חלבון, דגנים, ירקות חיים, ירקות מבושלים ופרי לכול ילד, על פי התפריטים המצויינים בהסכם.
- 8.10 הביקורת בדקה ומצאה כי אחד הספקים סי.אי.פי. ("מבושלת") סיפק את הארוחות בחמגשיות ולא בתפזורת.
- 8.11 הנהלת החברה התריעה בפניו כי עליו לספק את הארוחות בתפזורת, ואכן, הספק פעל בהתאם להתחייבותו בהסכם.
- 8.12 בעת הביקורת נמצא כי אכן, ההגשה בצהרונים הן של הגיל הרך והן של תלמידי בתי"ס הינה בתפזורת.

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

8.13 מומלץ – אך לא חובה – שעובדי ההוראה יאכלו גם הם עם התלמידים ובכך ישמשו להם דוגמה אישית.

8.14 בביקורים בצהרונים נמצא כי בחלק מהמקרים אכלו עובדי ההוראה עם הילדים את ארוחת הצהריים.

8.15 השמן המומלץ לבישול ולתוספת לסלט הוא שמן קנולה. יש להעדיף את השימוש בשמן לתיבול ולהימנע משימוש בתחליפים כמו רטבים מוכנים, מיוז, חמאה ומרגרינה.

8.16 הביקורת לא מצאה עדות לכך שאכן הנחייה זו נאכפת בתדירות הנדרשת.

8.17 ספק המזון יהיה בעל רישיון יצרן ובעל אישורים נוספים, אם יידרשו, כמפורט בתקנות לעניין זה.

8.18 הספקים נדרשו במסגרת המכרז להמציא אישורים ובהם רישיון יצרן. הביקורת בדקה ומצאה כי לספק קיים רישיון יצרן בתוקף, כנדרש.

9. הזמנות העבודה

9.1 הביקורת מצאה כי הוכנו 19 הזמנות עבודה בגין רכישת המנות החמות בהתאם להסכמים שנחתמו עם הספקים הזוכים.

9.2 להלן בטבלה פירוט הזמנות העבודה:

תאריך ההזמנה	מספר ההזמנה	אוכלוסיית היעד לאספקה	סכום ההזמנה (ב-₪)	הספק
8.10.2015	2012398	עופר	179,550	סי.אי.פי
8.10.2015	2012397	הראל יגלום יד מרדכי	178,139	עדי
8.10.2015	2012396	בית צדיק	218,780	דליקייט
8.10.2015	2012400	כנרת נחשונים ראשונים	252,364	דליקייט
8.10.2015	2012401	סוקולוב דוד אלעזר	178,139	עדי
8.10.2015	2012402	גאולים	100,203	עדי
8.10.2015	2012403	גורדון	178,139	עדי

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

תאריך ההזמנה	מספר ההזמנה	אוכלוסיית היעד לאספקה	סכום ההזמנה (ב-₪)	הספק
8.10.2015	2012409	צהרונני הגיל הרך	1,523,340	סי.אי.פי
8.10.2015	2012410	צהרונני הגיל הרך	141,616	דליקייט
31.8.2015	2012028	יגאל אלון עופר	190,890	עדי
סה"כ לשנת 2015			3,141,160	
6.4.2016	2015278	בית צדיק	100,779	עדי
6.4.2016	2015279	בית צדיק	35,970	סי.אי.פי
16.6.2016	2016145	כנרת נחשונים ראשונים	116,789	סי.אי.פי
16.6.2016	2016141	הבונים	184,831	סי.אי.פי
6.10.2016	2017976	צהרונני הגיל הרך	2,010,808	סי.אי.פי
29.10.2016	2012788	כותר הפיס	26,763	עדי
8.10.2016	2012474	הבונים	469,684	דלי קייט
5.12.2016	2018664	אורות התורה	77,627	עדי
5.12.2016	2018663	בית צדיק	47,532	סי.אי.פי
סה"כ לשנת 2016			3,070,783	

9.3 מהנתונים המפורטים בטבלה לעיל ניתן לראות כי הזמנות העבודה הראשונות הוכנו בחודש אוקטובר 2015, למרות שאספקת המנות החלה כבר בחודש ספטמבר 2015. מכאן, שנקנה שירות ללא הזמנת עבודה מאושרת מראש, זאת בניגוד לנהלים. יש להקפיד על הכנת הזמנת עבודה בטרם תתקיים ההתחייבות הכספית.

9.4 להזמנות העבודה צורף טופס התחייבות של הקבלן לתנאים מסויימים. הטופס לא היה חתום על ידי הספקים.

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

9.5 בנוסף, חלק מהתנאים המופיעים בו אינם רלוונטיים לסוג השירות, כגון: מועדי האספקה.

9.6 הביקורת סבורה, שהיה על חשבות החברה להכין מסמך התחייבות של הספק התואם את מהות השירות ולהחתים את הספקים על כך. לחילופין, ניתן היה להסתפק בהסכם החתום על ידם הכולל את התנאים הרלוונטיים.

9.7 סך ההזמנות שהוכנו בשנת 2015 גבוה מסך ההזמנות שהוכנו בשנת 2016. הסיבה לכך נובעת מהעובדה, שבשנת 2016, חלק מהמנות (430) הוכנו על ידי המטבח של הרב נכויות ולא נרכשו מספק חיצוני.

10. התחשבות כספית

10.1 הביקורת בדקה באופן מדגמי את הדיווחים החודשיים שהעבירו רכזות הצהרונים/מנהלות המרכזים הקהילתיים בצירוף לחשבוניות שהגישו הספקים על אספקת המנות השוטפת.

10.2 הבדיקה העלתה כי בחלק מהדיווחים היו חסרים פרטים חיוניים, כגון: פירוט החשבון לא כלל את החודש והשנה לגביו הוא מתייחס.

10.3 בחשבון אחד היה פירוט רק לגבי 12 ימים, ללא ציון הסיבה לכך שאין דרישה לתשלום. הביקורת משערת, שמדובר בחודש אוקטובר 2016, בו היתה חופשת חגים.

10.4 התשלומים עבור המנות שמספק מרכז רב איכויות מבוצעים בהעברות תקציביות (בשל היותו של המרכז מנוהל על ידי החברה לתרבות פנאי וספורט). בטופס הבקשה להעברה תקציבית למרכז זה לא צויין בפרטי ההעברה את החודש לגביו מבוצעת ההעברה. אי לכך, לא ניתן לעקוב ולפקח על ביצוע התשלומים בגין רכישה זו. התאריך המופיע על הטופס הוא 8.11.2016, ואילו חתימת סמנכ"לית החברה היא מ-10.12.2016.

10.5 בחשבון אחד נמצא כי בכול יום סופקו 33 מנות, ואילו ביום אחד בלבד סופקו 36 מנות. לא ברור מהי הסיבה לתוספת 3 מנות ולא נרשם כול הסבר על החשבון. יתרה מכך, לא ברור מי רשאי לבקש תוספת של מנות.

10.6 בחשבון אחר נמצא כי מספר המנות השתנה (פעם אחת 57 מנות ופעם אחרת 46) ללא כול הסבר.

10.7 בחשבון נוסף (פברואר 2016) נמצא כי מספר המוקדים להם סופקו המנות השתנה מיום ליום ונע בין שני מוקדים לשמונה מוקדים. בדיקה מעמיקה גילתה כי מנהלת המרכז הקהילתי לא סרקה את כול דפי החשבונית.

10.8 בנוסף, נמצאה כפילות של דרישה לתשלום עבור מוקד אחד באותו תאריך. הדבר מלמד כי לא היתה בדיקה קפדנית של מנהלת המרכז הקהילתי בטרם אושר התשלום ואף לא בחשבות החברה לתרבות פנאי וספורט.

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

- 10.9 בחלק מהחשבונות שהוגשו לא היה ברור מי אישר אותם משום שהיתה חתימה בלבד ולא ניתן היה לדעת מי אישר בחתימתו את החשבון.
- 10.10 המסקנה המתבקשת מבדיקה מדגמית זו של הדיווחים החודשיים השוטפים על אספקת הארוחות היא שעל הגורמים האחראיים לבדוק בדיקה קפדנית את חשבונות הספקים, להעביר לחשבות את המידע המפורט על מנת שניתן יהיה לבדוק ורק לאחר מכן לאשר ולבצע את התשלום.
- 10.11 הביקורת סבורה, שעל החברה לתרבות פנאי וספורט להכין נוהל כתוב, שיגדיר את תהליך המעקב אחר אספקת המנות, בדיקת החשבונות המוגשים על ידי הספקים הכוללים את כול הפרטים הנחוצים, ואישורם, כולל הסברים לשינויים החלים.
- 10.12 התעריף על פיו שולמו התשלומים לספקים מבוסס על תוצאות המכרז, כנדרש.
- 10.13 הביקורת מצאה כי לא נוספו תשלומים לספקים על התשלומים עבור המנות, וזאת בהתאם לתנאיי המכרז הכוללים את כול ההוצאות בגין אספקת המנות.

11. בדיקות מעבדה

- 11.1 ההסכם קובע כי החברה רשאית לבצע מעת לעת בדיקות יזומות מטעמה לבדיקת איכות המזון ועמידה בדרישות אותן קובע משרד הבריאות, ללא מסירת התראה קודמת לספק.
- 11.2 כמו כן, רשאית החברה ומי מטעמה לבצע ביקורות פתע במטבחי הספק על מנת לצפות באופן ייצור המזון, החסנתו והובלתו.
- 11.3 הביקורת מצאה כי החברה לתרבות פנאי וספורט התקשרה עם חברה (ביו-קאר) לביצוע בדיקות מעבדה.
- 11.4 על פי נוהל החברה לתרבות פנאי וספורט, באחריות רכזת הצהרון לבצע בדיקות מעבדה מדגמיות למזון המוגש בצהרונים. במסגרת זו, כול צהרון יידגם לפחות אחת לשנה.
- 11.5 לא נמצא נוהל כתוב שיסדיר את המעקב אחר ביצוע בדיקות אלו, הטיפול בדוחות הבדיקה, כולל תדירותן וכו'. לדברי סמנכ"לית החברה, יש להקפיד כי הבדיקה תבוצע לפחות אחת לשנה בכול אחד מהצהרונים.
- 11.6 הביקורת בדקה ומצאה כי בפועל לא בוצעו בדיקות בכול הצהרונים אחת לשנה. הנהלת החברה לתרבות פנאי וספורט לא פעלה על מנת לעקוב אחר ביצוע בדיקות אלו והטיפול הכרוך בכך.
- 11.7 במחלקה לגיל הרך מסרו כי בשנת תשנ"ו בוצעו בדיקות ב-15 צהרונים בלבד, ואילו בשנת הלימודים הנוכחית בוצעו עד למועד הביקורת (חודש מרץ) בדיקות ב-12 צהרונים בלבד.

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

- 11.8 במחלקה למרכזים קהילתיים בוצעו בשנת הלימודים תשע"ו בדיקות ב-7 צהרונים בבתי הספר בלבד, ואילו בשנת הלימודים הנוכחית לא בוצעו בדיקות כלל.
- 11.9 הביקורת מצאה כי לא נערך תיעוד של הבדיקות שבוצעו על מנת להבטיח שבכול הצהרונים תתבצע בדיקה לפחות אחת בשנה.
- 11.10 בנוסף, לא תועדו הפניות לספק המזון בדבר הליקויים שנמצאו והנוגעים למזון אותו סיפק.
- 11.11 הביקורת עיינה במספר דוחות בקרה של חברת "ביו קאר" שנערכו בצהרונים של הגיל הרך ומצאה כי נערכו בקרות על רמת התברואה ובטיחות המזון. בתחום בטיחות המזון הבדיקות היו תקינות, אולם היו מעט הערות בתחום התברואה, כדלקמן:
- 11.11.1 **טרמופורט המונח על הרצפה** – אין להניח טרמופורט על הרצפה, אלא על השיש במטבח או על שולחן האוכל.
- 11.11.2 **ירק מגיע לא שטוף עם מדבקה** - חייב לעבור שטיפה.
- 11.11.3 **אין מים חמים** – במבני מוסדות החינוך לא קיימים נכון להיום מתקנים לאספקת מים חמים.
- 11.12 כאמור, לא נמצא כול תיעוד של הפעולות שבוצעו בעקבות קבלת הדוחות, כולל מול צוות הצהרון.
- 11.13 הביקורת סבורה כי הערות מסוימות כגון: איסור להנחת הטרמופורט על הרצפה צריכות להיות מופצות לכלל הצהרונים על מנת שיישמו ללא יוצא מן הכלל.
- 11.14 הביקורת עיינה ב-7 דוחות בקרה של חברת "רונית ירושלמי – האגודה לבריאות הציבור", שנערכו בימים שונים בצהרונים של בתי הספר על הארוחות שסיפקו הספקים "מבושלת" ו"עדי קייטרינג". נמצא כי נערכו בקרות על הגעת המזון לצהרון, טמפרטורת המזון, איכות המזון וכן נערכו בדיקות מעבדה.
- 11.15 תוצאות בדיקות המעבדה היו תקינות, למעט בצהרון אחד, בו נמצא כי קיימת חריגה בספירת החיידקים הכללית (ספירת הקוליפורמים וספירת השמרים) במזון הקר (מלפפונים חתוכים).
- 11.16 ארוחת הצהריים הגיעה בסמוך מאד לשעה 14:00 ובמקרה אחד גם ב-15:14, למרות שעל פי ההסכם הקיים עם הספק על המזון להגיע עד השעה 13:30.
- 11.17 בכול הבדיקות שבוצעו נמצא כי טמפרטורת המזון היתה נמוכה מהנדרש ובחלק מהמקרים היתה נמוכה משמעותית. ממצא זה יכול להוות סכנה בריאותית לילדים.
- 11.18 בנושא איכות המזון היו הערות רבות ושונות, לדוגמה:
- 11.18.1 לפתיתים נלווה ריח לא טוב.
- 11.18.2 עגבניות – חלקן מעוכות וחלקן לא בשלות.

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

- 11.18.3 מלפפונים חתוכים ממש "מזיעים" ונראים מאוד לא טריים.
- 11.18.4 חלק מהשוקיים שרופים, חלקם עם שאריות של שערות עוף וחלקם במרקם גומי.
- 11.18.5 חלק מהעגבניות שהגיעו היו ירוקות ולא בשלות.
- 11.18.6 יש להכניס לתפריט לפחות באופן חלקי גם ככרות של לחם מלא במקום לחם אחיד.
- 11.18.7 הטעם של קציצות העוף "מעובד" ונראה שהוסיפו פירורי לחם או תוספות אחרות המקנות נפח וצורה לקציצה.
- 11.18.8 ממרח שוקולד אינו מומלץ מכיוון שמכיל ברובו סוכר ושומן צמחי מוקשה או מוקשה חלקי.
- 11.19 באחד מצהרונים הגנים (המופעל על ידי המרכז הקהילתי הסמוך) נרשמה הערה כי התפריט השבועי/דו שבועי אינו תלוי על לוח המודעות כנדרש.
- 11.20 החברה לתרבות פנאי וספורט אינה בודקת את ביצוע הבדיקות על ידי הספק – כפי שהתחייב במסגרת ההסכם עימו. לא נמצא כול אישור של הספק על ביצוע הבדיקות.
- 11.21 הביקורת ממליצה על כתיבת נוהל להסדרת הנושא שיכלול את תדירות הבדיקות (אחת לשנה לפחות בצהרון), המעקב אחר ביצוע, הטיפול בדוחות של תוצאות הבדיקות ועוד.

12. הובלת המזון

- 12.1 על פי תנאיי ההסכם, אספקת המזון תתבצע באמצעות מזוודות שומרות חום וסגורות באופן הרמטי. טמפרטורת המזון בעת פתיחת המזוודות לא תפחת מ-65 מעלות צלזיוס.
- 12.2 הצוות בצהרונים אינו מסוגל לבדוק סוגייה זו ללא אמצעים. מנהלת המחלקה לגיל הרך מסרה לביקורת כי לאחרונה נרכשו מדי חום למובילות הצהרון אשר התבקשו לבצע את הבדיקות למזון המגיע לצהרון.
- 12.3 הבדיקות מבוצעות סמוך מאוד לארוחת הצהריים בעת פתיחת המזוודות לשם הגשת הארוחה לילדים.
- 12.4 לדברי מנהלת המחלקה לגיל הרך ורכזת הצהרונים של המרכזים הקהילתיים, הבדיקות שבוצעו הניבו תוצאות טובות, כך, שהטמפרטורה שנמדדה לא פחתה מ-65 מעלות צלזיוס.
- 12.5 עם זאת, הביקורת מצאה כי בדוחות הבדיקה של "ביו קאר" נמצאו לא אחת טמפרטורות נמוכות מ-65 מעלות צלזיוס וחלקן אפילו באופן משמעותי. לדוגמה: בתאריך 24.1.2017, בוצעה בדיקה בצהרון אטלנטיס ותוצאותיה הראו כי טמפרטורת

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

השניצל היתה 33 מעלות צלזיוס בלבד, טמפרטורת האורז היתה 53 מעלות צלזיוס בלבד, וטמפרטורת כדורי הבשר היתה 41 מעלות צלזיוס בלבד.

13. הגעת המזון

13.1 אספקת ארוחות הצוהריים החמות מסתכמת בכ-60 מוקדים שונים ברחבי העיר בת-ים. אספקת מנות המזון לצהרונים אמורה להתבצע בימים א'-ה' בין השעות 11:00 עד 13:15.

13.2 סמנכ"לית החברה מסרה לביקורת כי לרוב לא התעוררו בעיות בעניין זמני ההגעה של הארוחות לצהרונים, להוציא מקרים בודדים וחריגים.

14. בדיקת הוטריון העירוני

14.1 על פי חוזר מנכ"ל משרד החינוך, הוטריון העירוני רשאי לבדוק את המזון המוגש בצהרונים.

14.2 לשם כך, היה על העירייה או/ו החברה לתרבות פנאי וספורט לדווח לוטריון העירוני על מוסדות החינוך בהם מתקיימים הצהרונים כדי לאפשר פיקוח תברואתי נאות (סעיף 3.2 ב' בחוזר).

14.3 הביקורת בדקה ומצאה כי הוטריון העירוני לא קיבל כול הודעה בנושא ההזנה בצהרונים מאף גורם, וממילא לא פעל לביצוע הפיקוח התברואתי.

14.4 על העירייה לוודא, שהוטריון העירוני שותף לפיקוח על מערך ההזנה במוסדות החינוך, ובנוסף מבצע גם את הפעולות האלה:

14.4.1 בדיקה מדגמית של כלי הרכב המובילים את המזון למוסדות החינוך באמצעות ביקורות קבועות וביקורות פתע.

14.4.2 פיקוח שלא ייעשה שימוש בשאריות המזון להאכלת בעלי חיים.

14.4.3 טיפול בדיווחי אחראי ההזנה מטעם העירייה/החברה לתרבות פנאי וספורט במקרה של אירוע חריג, כגון: אי תקינות המזון או חשד לפגם במזון.

14.4.4 סיוע לפיקוח התברואי של העירייה בהקפדה על אופן פינוי הפסולת ועל הניקיון.

14.5 הביקורת בדקה מול הוטריון ומצאה כי פיקוח רפואי מבוצע על ידו באופן קבוע במטבח של "מרכז רב נכויות" המבשל ומספק חלק מהמנות (כ-430) לצהרונים. לדבריו, פיקוח במקום זה מתבצע גם על ידי משרד הבריאות ומחלקת רישוי עסקים.

14.6 יתרה מכך, החברה לתרבות פנאי וספורט לא העבירה לידי רשימות של הצהרונים בהם מתקבל המזון ומהיכן הוא מתקבל.

הפעלת הצהרונים בגני הילדים ובבתי הספר

14.7 לטענת הוטרניר העירוני, הפיקוח על קייטרינג מסוג זה הוא בחסות משרד הבריאות אשר אמור לתת את האישורים הרלוונטיים. מזון מוכן – קייטרינג – בהיכנסו לעיר לא חלה עליו חובת בדיקת משנה (בדיקת טרום שיווק). תפקידו של משרד הבריאות לאשר את המקום אם הוא ראוי לשמש כמקום הסעדה ואת מקור המזון שמגיע אליו.

14.8 החברה לתרבות פנאי וספורט לא החזיקה ברשותה אישורים כגון אלו, בהנחה שהם אכן קיימים.

14.9 לאחרונה, דרש הוטרניר העירוני מהחברה לתרבות פנאי וספורט להוביל את המנות ברכב מתאים. הנהלת החברה השיבה כי מדובר בהשקעה כספית נכבדה, ולכן ככול הנראה תופסק אספקת המנות ממקור זה.

15. אישור המשטרה

15.1 על פי התחייבות הספק בתנאי המכרז, עליו להציג אישור משטרה ביחס לעובדיו אשר יועסקו בביצוע העבודות במוסדות הציבור, בהתאם להוראות החוק למניעת העסקת עברייני מין במוסדות מסויימים, התשס"א-2001.

15.2 לטענת הנהלת החברה לתרבות פנאי וספורט, הספק המציא אישור משטרה בנוגע לשליח המספק את המנות החמות למוסדות החינוך.

16. ביטוחים

16.1 הספק מחוייב לערוך ולקיים על חשבוננו, אצל חברת ביטוח מורשית כדין, את הביטוחים המפורטים להלן: ביטוח אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח אחריות מעבידים וביטוח חבות מוצר.

16.2 בתום תקופת הביטוח ימציא הספק אישור ביטוח מעודכן בגין הארכת תוקף ביטוחי הספק לשנה נוספת, ובכול שנה לאחר מכן, כול עוד הסכם זה בתוקף.

16.3 הביקורת בדקה ומצאה כי בחברה לתרבות פנאי וספורט נמצאים עותקים מפוליסות ביטוח אלו.

17. רישיון עסק

17.1 הביקורת בדקה במחלקה לרישוי עסקים ומצאה כי למרכז רב איכויות ניתן רישיון זמני עד לתאריך 15.5.2017 בנוגע למטבח המבשל. נכון למועד הביקורת, פג תוקפו של רישיון זה. לדברי מנהל מחלקת רישוי עסקים, על החברה לתרבות פנאי וספורט להמציא אישור של כיבוי אש.

17.2 בתום הביקורת, דיווח מנהל המחלקה לרישוי עסקים כי רישיון העסק של רב האיכויות לעניין אספקת המנות, הוסדר.

18. התרשמות הביקורת

- 18.1 הביקורת ערכה סיורים בצהרונים במסגרתם צפתה גם בנושאים הנוגעים להזנת הילדים. כמו כן, שוחחה עם אנשי הצוות ששהו בעת הסיור בצהרונים. באופן כללי, התרשמה הביקורת לטובה מאופן הגשת המזון לילדים בצהרונים, וזאת לאור המגבלות בעיקר בבתי הספר, החלות בסביבה הפיזית בה מתקיימים צהרונים אלו.
- 18.2 בשיחה עם אנשי הצוות נמסר כי שביעות הרצון הכללית מהמזון המסופק, צורתו, טעמו וכמותו הינה טובה. במקרים בודדים נמצא למשל כי הירקות לא היו טריים. התלונות על כך הועברו לידיעת הספק. ברוב המקרים בהם חלו תקלות באספקה מעידים אנשי הצוות כי הספק נענה ותיקן את התקלה. במקרים אחרים דאגו המנהלים הממונים לפתרון מיידי (כגון: רכישת מזון באופן עצמאי), על מנת שלא יהיה עיכוב בהגשת הארוחה לילדים.
- 18.3 במקרה חריג נמצא כי בארוחות שסופקו על ידי המטבח של רב האכיות היה למרק טעם וריח חמוצים במיוחד, וכן לתבשיל הפתיתים היה ריח רע מאוד. מנות אלו לא הוגשו לילדים והתלונה הועברה לאחראים על הכנת המזון במטבח זה. המזון המקולקל לא נשלח לבדיקה במעבדה משום שלא נשמרו במטבח זה דגימות ממנו כפי שנדרש על פי הנחיות משרד הבריאות.
- 18.4 סמנכ"לית החברה לתרבות פנאי וספורט מסרה לביקורת כי הלקח נלמד ועתה מקפידים במטבח זה לשמור דגימות מהמזון.